

Det er vigtigt at beskytte udsatte børn, der skal flyttes fra én livsverden til en anden. Alt for ofte går det så stærkt, at barnet ikke kan nå at forberede sig. Men midt i krisen skal barnet have en oplevelse af sammenhæng og forudsigelighed, skriver dagens kronikører

Kilde: Kristeligt Dagblad den 13. juli 2017

Web: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/byg-en-boernebro-af-sammenhaeng-og-forudsigelighed>

KRONIK: Hvordan kan vi bedst beskytte børn, der skal flyttes fra én livsverden til en anden? Det kunne være et plejebarn, der skal flyttes fra en institution til en plejefamilie. Eller et barn, der skal hjemtages af de biologiske forældre. Eller måske et barn, der skal bortadopteres. Alt for ofte går det så stærkt, at barnet ikke kan nå at forberede sig, og at de bånd, barnet har til sine nære omgivelser, brydes på brutal vis. Men al forskning, al evidensbaseret viden, viser, at hvis vi virkelig skal hjælpe barnet, må der bygges bro.

Lad os begynde med to meget forskellige eksempler fra virkeligheden, sådan som vi har stødt på dem. De viser, hvor meget kvaliteten af omsorgen kan variere, og hvilken forskel det kan gøre at arbejde med bløde og langsomme overgange for barnet.

Det første eksempel handler om den seksårige pige Hannah, der ankom en sen aften til et børnehjem, ledsaget af politiet, der en time tidligere havde anholdt hendes mor. Hannah havde ikke fået mulighed for at sige farvel til sin mor, og hun græd og skreg, da hun blev modtaget af plejepersonalet. Ingen kunne forklare hende, hvad der var sket med hendes mor.

Personalet skyndte sig at afklæde Hannah hendes beskidte tøj, som de sammen med hendes trøsteklud smed i vaskemaskinen, alt imens Hannah fik nyt og rent nattøj på. Det var ikke meget, hun fik sovet den nat, for hun tænkte selvfølgelig med stor ængstelighed på sin mor. Og alt var væk, selv de velkendte dufte var der ikke mere.

Efter nogle måneder fandt Hannah noget trøst i at lege med de andre piger på hjemmet, og hun begyndte lige så stille at knytte sig til til det nye sted. Hun begyndte også at kunne sove igen om natten.

En dag, helt uden varsel, fik Hannah besøg af sin mor. Hun var lykkelig, og det var hendes mor også. Men, hvad Hannah ikke vidste, var, at moderen var kommet for sidste gang, fordi myndighederne havde frataget hende forældreretten, som i stedet var blevet overdraget til hendes tante.

Hver dag i de følgende uger ventede hun på at se sin mor. Lige indtil plejepersonalet en dag fortalte hende, at hun den efterfølgende fredag ville blive hentet af moderens tante. En kvinde, Hannah for øvrigt sidst havde set, da hun var tre år. Den følgende fredag var hun meget skræmt, da hun blev hentet af tanten, og hun var panisk angst ved tanken om, at hun ikke kunne være på børnehjemmet næste gang, hendes mor ville komme på besøg.

Det andet eksempel handler om drengen Jimmy på fire år. Da han var halvandet år, blev han anbragt på et behandlingshjem på grund af omsorgssvigt. Begge forældre var misbrugere af alkohol og narkotika, og man kunne snart konstatere, at han tillige var blevet skadet af alkoholen under graviditeten.

Jimmy havde det meget svært, og han havde brug for helt særlig omsorg, beskyttelse og behandling.

Jimmys primære omsorgsgiver var Berit, som var en meget erfaren pædagog i arbejdet med omsorgssvigtede børn. Hendes største opgave var at skabe en følelsesmæssig relation til Jimmy, at lade en tilknytning spire og gro. Og det lykkedes. Efter godt to års tilknytningsarbejde var Jimmy stærkt knyttet til Berit, og deres relation var overbevisende. Samtidigt havde Jimmy haft løbende kontakt med sine forældre, som under hele forløbet besøgte ham på børnehjemmet.

Herefter blev der fundet en plejefamilie, hvorhos Jimmy kunne vokse op. Begge plejeforældre havde pædagogiske uddannelser, og de vidste, hvad den optimale omsorg for Jimmy ville være. Og ikke mindst forstod de, hvor vigtigt det var, at Jimmy i sit eget langsomme tempo fik sagt farvel til Berit og børnehjemmet og goddag til sine plejeforældre og sit nye hjem. Først skulle han møde plejeforældrene i sine kendte og trygge rammer og lære dem at kende. Senere skulle han se, hvor de boede, og han skulle forstå, hvad en flytning indebærer. Og hans forældre var hele tiden en naturlig del af arbejdet.

Udslusningen, som det kaldes, varede i tre uger. En meget krævende proces for alle involverede. Jimmy kom til at forstå, at han nu skulle passes af sine plejeforældre, og at han skulle bo på en lille gård og have sit eget værelse. Han kom også til at forstå, at han skulle "miste" Berit, men at hun ikke ville forsvinde for ham. Efter afrejsen besøgte Berit ham to gange i plejefamilien, og han besøgte børnehjemmet sammen med sine plejeforældre efter to måneder.

Det at flytte fra ét sted til et andet er aldrig uproblematisk, og at blive fjernet fra sit hjem og anbragt et andet sted bliver meget let en ulykkelig oplevelse, som vil fylde i ens personlighed resten af livet.

Hvorfor var kvaliteten af omsorgen højere i eksemplet med Jimmy end med Hannah? Hvad er det, de ansvarlige voksne omkring Jimmy gjorde, som de voksne omkring Hannah ikke havde fokus på? De byggede bro. De viste barnet, at det, der skete, havde en mening, og at det hang sammen.

At kunne bygge sådan en bro forudsætter tilstedeværelsen af to helt centrale beskyttende elementer, nemlig at barnet, der står midt i krisen, får en oplevelse af sammenhæng og forudsigelighed.

Der skal være sammenhæng i barnets hverdagsliv, og der skal være sammenhæng i barnets liv mellem før og efter flytningen, mellem hjemmene og mellem omsorgspersonerne. Forældrene er altid vigtige. Plejeforældrene er vigtige. Kammeraterne. De særlige voksne. Alt og alle skal huskes og have sin plads i processen. Ikke bare giver det barnet mulighed for at udvikle de livsvigtige tilknytninger til omsorgspersoner, fordi de så ikke pludselig forsvinder ud af barnets liv fra den ene dag til den anden. Det lader også barnets liv forløbe sig i én flydende bevægelse i stedet for at opdele det i to eller flere adskilte dele, som barnet efterfølgende ikke kan samle igen.

Og der skal være forudsigelighed i barnets umiddelbare omgivelser. Kan barnet forudsige, hvad der skal ske, eller er det hele tiden i tvivl og utrygt? Hvis barnets miljø er forudsigeligt, vil barnet kunne slappe af i trygge omgivelser. Det betyder, at de voksne skal holde, hvad de lover, og at de samtidig hele tiden skal være opmærksomme på, hvad der sker lige nu og her. Derved kommer forudsigeligheden til at fungere som en beskyttende barriere mod frygt og usikkerhed.

Derudover behøver brobygningen ikke kun at være verbal. Man kan sagtens inddrage alle sanserne, såsom duften af en nær omsorgsgiver eller yndlingsbamsen, gentagede smagsoplevelser, gentagede lyde via stemmeleje og musik og så videre.

I Danmark ser vi store forskelle i praksis, når børn skal anbringes. Nogle kommuner handler, som vi så det i eksemplet med Jimmy, ud fra barnets behov, mens andre kommuner glemmer, hvad de har lært. I de kommuner er fagligheden trådt i baggrunden, og hverdagens hastværk og rutiner erstatter hensynet til barnet. Formår man ikke at etablere et forum for indlevelse, gensidighed og omsorg, kommer landets formelle system til at bidrage til, at børnene efterlades i et livsrum af diskontinuitet, hvor de er nødsaget til at udvikle deres helt egne uhensigtsmæssige overlevelsesstrategier, eksempelvis total tavshed, passivitet, afvisning og aggressivitet, manglende trivsel og udvikling eller psykopatologiske vanskeligheder, hvor socialpædagogisk behandling ikke vil være tilstrækkelig.

Derfor er det fuldstændigt afgørende, at alle, der har med børns flytninger at gøre, implementerer den viden, der allerede foreligger på området. Det beskytter børnene. Det betyder, at de får mulighed for at udvikle en tryk tilknytning, der er forudsætningen for evnen til at føle empati og tillid. De får mulighed for at udvikle sig sundt.

Inger Thormann og Marianne Krogh har for nylig samarbejdet om bogen "At bygge bro. Hvordan voksne støtter børn i overgangen mellem to hjem", som om få uger udsendes til landets 98 kommuner.